

Meetnet vlinders

Maart 2023

Beste teller,

Al gaat het officiële telseizoen pas op 1 april van start, er mag al geteld worden als de weersomstandigheden goed zijn. En dat geldt zeker voor de hommels. En kwartiertellingen en liveatlas-tellingen mogen altijd.

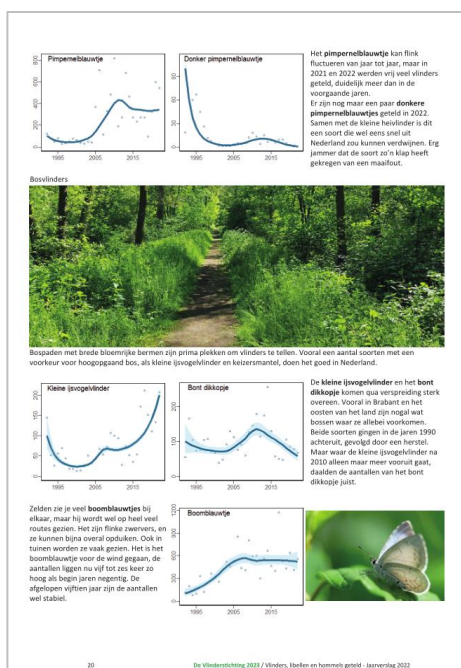
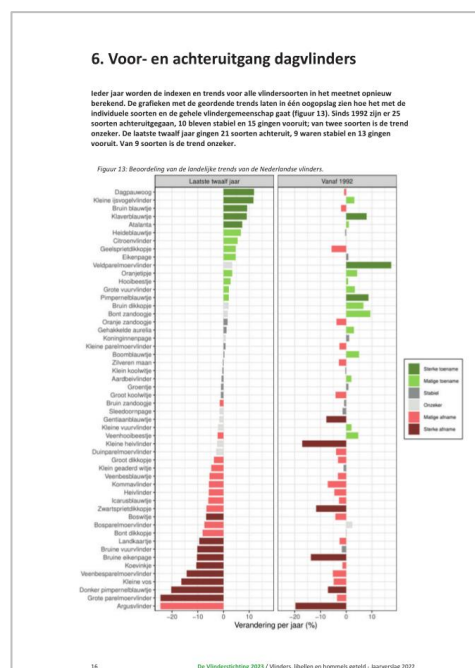
In deze eerste nieuwsbrief van 2022 een terugblik naar vorig jaar, maar ook de aankondiging van een app voor het invoeren van tellingen.

Jaarverslag 2022

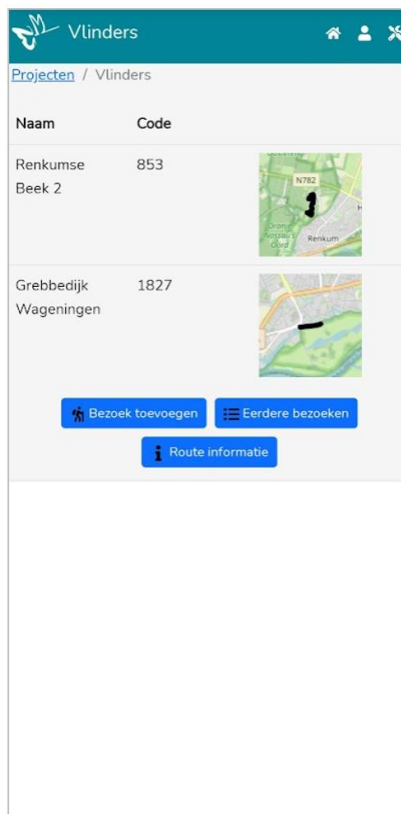
Elk jaar maken we een jaarverslag met daarin overzichten en trends over alle vlinders, libellen en hommels. We proberen altijd om dit voor het begin van het nieuwe telseizoen naar alle tellers toe te sturen. Iedereen die op het portal bij instellingen zijn adres heeft doorgegeven en heeft aangevinkt dat hij een papieren jaarverslag waardeert, krijgt dit in de laatste week van maart toegezonden. Voor wie niet zo lang kan wachten, is de online versie al beschikbaar op:

www.vlinderstichting.nl/nieuwsbrieven-en-jaarverslagen.

App

Rond 1 april komt een app beschikbaar voor het invoeren van de tellingen. Hij zal werken voor alle meetnetten van De Vlinderstichting. U kunt er dus tellingen voor dagvlinders, dagactieve nachtvlinders, libellen, macro-nachtvlinders, micro-nachtvlinders en hommels mee doorgeven. We zullen iedereen via een e-mail inlichten als de app klaar is en u hem kunt gaan gebruiken. Hij werkt zowel op Android als op IOS (iPhone) telefoons en tablets. Hieronder alvast een paar screenshots.

Terugblik Tellersdag

Vanuit het hele land kwamen, ondanks de problemen rondom het spoor, op 1 oktober 2022 meer dan 130 tellers samen bij De Gelderlandfabriek in Culemborg voor de tellersdag.

Lees het uitgebreide verslag op

<https://www.vlinderstichting.nl/actueel/nieuws/nieuwsbericht/terugkijken-op-tellersdag-2022>

Dagvlinders in de duinen.

Hielke Boomsma en Theo Admiraal schreven:

In het Noordhollands Duinreservaat tussen Wijk aan Zee en Egmond zijn door de jaren heen zo'n 35 soorten dagvlinders waargenomen, waarvan een aantal slechts éénmalig.

Er zijn vroege vliegers, zoals het Oranjetipje (van half april tot eind mei) en er zijn late vliegers, zoals de Kommavlinder (van half juli tot eind augustus). Sommige soorten vliegen in meerdere generaties. De Argusvlinder bijvoorbeeld vliegt van half mei tot half juni en vervolgens pas weer in augustus. Daarnaast zijn er soorten als de Atalanta die je de hele periode kunt aantreffen (van half mei tot half oktober). Als laatste categorie heb je de dwaalgasten die sporadische en zeker niet alle jaren worden gezien.

Maar hoeveel soorten kun je nu op één dag zien?

Wij, Hielke Boomsma en Theo Admiraal, zijn bijna elke dag in het duin te vinden. Naast vlinders hebben vogels en libellen onze speciale interesse. We zijn allebei vrijwilliger bij de PWN en lopen elk een aantal vlinders- en libellen monitoringroutes. Ook wij waren benieuwd naar het aantal vlinders dat je op een dag kunt zien.

Het belangrijkste is om de goede dag te kiezen. Wij kiezen een dag waarop de laatste Duinparelmoervlinders nog vliegen en waarop de Kommavlinders beginnen te vliegen. Je komt dan uit op een dag rond midden juli. En natuurlijk moet het die dag minimaal 20 graden zijn en moet de zon het grootste deel van de dag schijnen.

In de weken voor de Grote Dag zijn we al bezig om in ons duingebied plekken te vinden waar we de zeldzamere soorten kunnen vinden. We proberen ook voor elke soort een backup plek te hebben.

In 2021 kwamen we tot een totaal van 25 vlindersoorten. Dit jaar waren de verwachtingen niet hooggespannen. Het is door de droogte een slecht vlinderjaar. Van veel soorten vliegen er veel minder exemplaren dan in voorgaande jaren. We zouden al blij zijn als we het aantal van vorig jaar zouden evenaren.

Op 13 juli waren de weersvooruitzichten goed. Maar het was sprokkelen. Van veel soorten hadden we maar 1 of 2 exemplaren gedurende de hele dag. Maar alle soorten die we vorig jaar hadden, zagen we uiteindelijk dit jaar ook met de nodige moeite. In vergelijking met vorig jaar, zagen we nu ook een Boomblauwtje op de route en geheel onverwacht wisten we ook een

Landkaartje binnen te koppen. Als klap op de vuurpijl werden we onderweg ingehaald door een Oranje Luzernevlinder. Dat bracht het dagtotaal op 28.

Hieronder staan de soorten vermeld die we gezien hebben. Het was een leuke dag, waarin we maar liefst 50 km fietsend hebben afgelegd. Volgend jaar gaan we het zeker weer proberen.

Waargenomen dagvlinders op 13 juli 2022

Soort	Aantal
Zwartsprietdikkopje - <i>Thymelicus lineola</i>	9
Kommavlinder - <i>Hesperia comma</i>	2
Groot dikkopje - <i>Ochlodes sylvanus</i>	3
Groot koolwitje - <i>Pieris brassicae</i>	25+
Klein koolwitje - <i>Pieris rapae</i>	4
Klein geaderd witje - <i>Pieris napi</i>	1
Citroenvlinder - <i>Gonepteryx rhamni</i>	15
Oranje Luzernevlinder – <i>Colias croceus</i>	1
Kleine vuurvlinder - <i>Lycaena phlaeas</i>	2
Bruine eikenpage - <i>Satyrrium ilicis</i>	1
Eikenpage - <i>Favonius quercus</i>	2
Bruin blauwtje - <i>Aricia agestis</i>	2
Icarusblauwtje - <i>Polyommatus icarus</i>	8
Boomblauwtje – <i>Celastrina argiolus</i>	1
Duinparelmoervlinder - <i>Fabriciana niobe</i>	2
Keizersmantel - <i>Argynnis paphia</i>	17
Kleine parelmoervlinder - <i>Issoria lathonia</i>	6
Atalanta - <i>Vanessa atalanta</i>	3
Dagpauwoog - <i>Aglais io</i>	8
Kleine vos - <i>Aglais urticae</i>	3
Gehakkelde aurelia - <i>Polygonia c-album</i>	5
Landkaartje – <i>Araschnia levana</i>	1
Bruin zandoogje - <i>Maniola jurtina</i>	25+
Bont zandoogje - <i>Pararge aegeria</i>	25+
Koevinkje - <i>Aphantopus hyperantus</i>	15
Heivlinder - <i>Hipparchia semele</i>	1
Hooibeestje - <i>Coenonympha pamphilus</i>	3
Distelvlinder - <i>Vanessa cardui</i>	1

Teller Lida Jolij van Tongeren is Duurzame Ster

Lida Jolij-van Tongeren is Duurzame Ster

2022 🌞 | Gisteren overhandigde wethouder Wilko Pelgrom de Duurzame Ster aan Lida Jolij-van Tongeren uit Hengelo vanwege haar grote inzet voor alles wat groeit en bloeit, in het bijzonder vlinders. 🦋 Ze heeft haar eigen vlindertuin aangelegd voor inheemse vlinders en bijen en is een trouwe teller voor de vlinderstichting. 🦋🦋 Daarnaast is ze deelnemer aan de groep Natuur op Bekveld. Een inspirerend voorbeeld voor andere inwoners! ✨

De speciale stertegel zal op 11 november om 12.30 uur bij het gemeentehuis onthuld worden. De Duurzame Ster is een speciale onderscheiding voor een inwoner of organisatie die op een bijzondere manier bijdraagt aan duurzaamheid in zijn of haar woonomgeving. Dit is een waardering die we op eigen initiatief uitreiken.

Op Morgen #opmorgen #opmorgenbronckhorst

Monitoringsvrijwilligers in voedselbossen gezocht!

In voedselbossen wordt voedselproductie met natuurontwikkeling gecombineerd. Voedselbossen kunnen de bodemgezondheid bevorderen, een groot waterbufferend vermogen hebben, veel CO2 opslaan, de biodiversiteit verhogen, een hoge veerkracht hebben, de sociale cohesie verhogen, de kwaliteit van de leefomgeving verhogen en daarmee de mentale gezondheid bevorderen. In Nederland is onderzoek naar de ontwikkeling van biodiversiteit in voedselbossen nog jong. Hierdoor is er bijvoorbeeld weinig bekend over hoe de soorten en populaties vlinders gedijen in voedselbossen. Het is daarom van belang om dagvlinders te monitoren, zodat meer bekend wordt over de relatie tussen verschillende typen voedselbossen en vlinders die deze bossen herbergen.

Lijkt het u leuk om zelf in een voedselbos te monitoren en tegelijkertijd meer te leren van voedselbossen? Of kent u iemand die dit leuk zou vinden? In het overzicht zijn de verschillende locaties te vinden waar vraag is naar monitoringsvrijwilligers. We stelden deze vraag ook vorig jaar, en de inmiddels reeds 'bezette' voedselbossen zijn uit deze lijst gehaald. In de meeste voedselbossen is het waarschijnlijk wel mogelijk om wat lekkers te plukken tijdens het monitoren! Bij interesse graag contact opnemen met mij via één van onderstaande wegen:

Mail: lewisjansen95@gmail.com

Mobiel: 0683400545

Alvast hartstikke bedankt voor alle inzet.

Naam Voedselbos	Plaats	Provincie
De Overtuin	Rotterdam	Zuid-Holland
Houtrak	Haarlemmerliede-Spaarnwoude	Noord-Holland
Eemvallei Zuid	Almere	Flevoland
Thuishaven Zeewolde	Zeewolde	Flevoland
Droevendaal	Wageningen	Gelderland
Het Voedselrijk	Bennekom	Gelderland
Schijndel Boschweg	Schijndel	Noord-Brabant
Schijndel Hardekamp	Schijndel	Noord-Brabant
Ketelbroek	Groesbeek	Gelderland
Groengenoten	Rucphen	Noord-Brabant
Sualmana	Swalmen	Limburg
Benthuizen	Benthuizen	Zuid-Holland
De Stomp	Westendorp (Achterhoek)	Gelderland
Roggebotstaete	Dronten	Flevoland
d'Ekkers	Berlicum	Noord-Brabant
Breedenbroek	Breedenbroek	Gelderland
Lekker landgoed	Haarzuilens	Utrecht
De Terp	Erichem	Gelderland
Leukerbos	Baexem	Limburg
Heische Hoeve	Loosdrecht	Noord-Brabant
De Pullenhap	Oirschot	Noord-Brabant
Ruurhoeve	Eersel	Noord-Brabant
Woensdrecht	Woensdrecht	Noord-Brabant

Lijstjes-tellen

We roepen iedereen op om mee te doen met 'lijstjes'-tellingen als kwartiertellingen en avimap-liveatlas-tellingen. Hieronder beschrijven we de grote voordelen: het gaat nauwelijks extra werk kosten, het is eigenlijk heel makkelijk én het levert gegevens op die we kunnen gebruiken voor onze trends van soorten.

Om vlinders en libellen in Nederland goed te kunnen beschermen, is informatie nodig over de precieze verspreiding, dichtheden en veranderingen daarin. Voor de verspreiding kunnen we gebruikmaken van de waarnemingen van duizenden vrijwilligers in de NDFF (waronder die van Telmee.nl en Waarneming.nl) waarmee we een goed overzicht hebben over de meeste populaties.

Voor dichtheden en de veranderingen in de populatiegrootte zijn deze losse waarnemingen helaas maar zeer beperkt bruikbaar. We weten immers alleen wat er is doorgegeven. Vaak ontbreken ook aantallen, of is niet duidelijk waar de aantalsschatting op slaat (de hele populatie, alleen een plekje?)

Gelukkig hebben we sinds 1990 het meetnet vlinders, waarbinnen op inmiddels meer dan 1000 plekken wekelijks het aantal vlinders wordt geteld. Dat levert ons gedetailleerde informatie over de vlindergemeenschappen op die plekken, en zo kunnen we een goed beeld krijgen van veranderingen in de aantallen in Nederland. Jaarlijks publiceren we de belangrijkste resultaten in onze jaarverslagen: <https://www.vlinderstichting.nl/wat-wij-doen/meetnetten/meetnet-vlinders/nieuwsbrieven-en-jaarverslagen/>

Maar ondanks alle inspanningen blijft het moeilijk om vooral voor de zeldzamere soorten en voor de minder attractieve landschappen, zoals het platteland, de steden en dorpen, de trend goed te volgen. Landelijk lukt het nog wel om de routes te combineren tot een landelijk trend, maar wil je in meer detail kijken (bijvoorbeeld per natuurgebied of deelpopulatie) dan ontbreken de data. Vaak is er maar één route in een gebied, en als door ziekte of verhuizingen zo'n locatie een of meerdere jaren niet of slecht geteld wordt, valt er meteen een gat in de data en onze kennis.

Gelukkig is er tegenwoordig een oplossing hiervoor: lijstjes. Door de waarnemingen door te geven via een app die ook de route en de tijd bijhoudt, en omdat waarnemers beloven alle vlinders die ze tijdens de telling zien door te geven, weten we dan ineens heel precies wat waar en wanneer precies is gezien, en tevens wat op die plek NIET gezien is. Dat is minder relevant voor een verspreidingskaartje, maar juist heel belangrijk om trends in de tijd en dichtheden uit te kunnen rekenen.

Juist voor zeldzame vlinders voegen zulke lijstjes veel kennis toe. Dat betekent zeker niet dat ze bestaande of geplande vaste vlinderroutes kunnen vervangen. Die blijven onze gouden basis. Maar daarop kunnen we deze tellingen gebruiken voor een beter inzicht in de ontwikkelingen.

Het mooie is dat het gebruik van dit soort lijstjes nauwelijks meer werk is dan het invoeren van losse waarnemingen. Je schakelt ze in en voert alle vlinders die je tegenkomt in. De app houdt bij waar je wanneer was en waar je welke vlinder zag. De belangrijkste apps zijn ButterflyCount (voor kwartiertellingen, voor iPhone <https://apps.apple.com/ie/app/ebms/id1461711373> en voor android https://play.google.com/store/apps/details?id=uk.ac.ceh.ebms&hl=en_GB) en de Sovon avimap app (voor iPhone <https://apps.apple.com/nl/app/avimap/id1483063137> en voor Android <https://play.google.com/store/apps/details?id=nl.sovon&hl=nl&gl=US&pli=1>). Belangrijkste verschil tussen beide apps is dat de kwartiertellingen voor ButterflyCount overal in Europa werken, maar dat het gebaseerd is op tellingen van precies een kwartier lang. Deze app kun je dus ook op vakantie in het buitenland gebruiken. De avimap app van Sovon werkt alleen in Nederland, maar je kunt daar dan weer zo lang tellen als je wilt, dus ook langer dan een kwartier).

Een uitgebreidere beschrijving van de voordelen van dit soort tellingen is te vinden in een artikel dat Roy van Grunsven erover schreef in Vlinders:

<https://assets.vlinderstichting.nl/docs/504a2424-1f0d-4691-9fd9-634d1c217a2a.pdf>

Sommige tellers zijn bang dat ze niet alle vlinders meteen goed op naam weten te brengen. Dat is geen groot probleem in de ButterflyCount app: je kunt de tijd pauzeren en kijken of het lukt de vlinder goed te determineren. Daarna kun je gewoon weer doorgaan (wel even nog een keer op de pauzeknop drukken om weer verder te gaan).

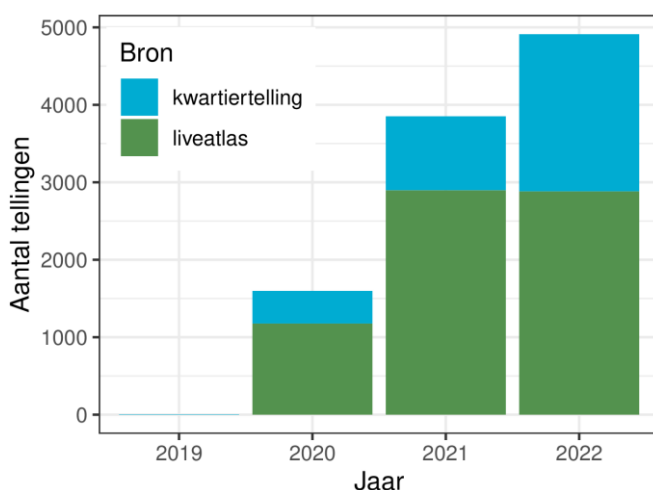
En ook als de witjes je om de oren vliegen, en je echt niet zeker weet welk exemplaar bij welke soort hoort, kun je ervoor een tweelingsoort (bv. klein geaderd witje/klein koolwitje) kiezen. In alle gevallen kun je ook een stapje hoger gaan en alleen een waarneming op geslachtsniveau invoeren (dus bij de witjes het geslacht *Pieris*).

We benaderen jullie gericht omdat we denken dat dit soort tellingen, naast de bestaande vaste vlinderroutes, enorm kunnen bijdragen aan onze kennis over dichtheden en aantalsontwikkelingen van een aantal bedreigde Rode Lijst-soorten. Daarnaast geeft het ons informatie over de vlindergemeenschappen in de dagelijkse omgeving als je bijvoorbeeld ook vlinders telt op de weg naar de supermarkt of als je de hond uitlaat. Belangrijk is dat de tellingen ook informatie geven over waar niets zit, dus ook de nullen ingeven en uploaden!

Probeer het eens uit, en als het je bevalt, wijs dan vlindervrienden en collega's ook op deze mogelijkheid, of bijvoorbeeld binnen je vlinderwerkgroep. Als iedereen al zijn weekend- en andere wandelingen op deze manier invoert, kunnen we veel meer zeggen over hoe het met deze soorten gaat op steeds gedetailleerder niveau.

Overigens blijft het wekelijks tellen van routes de basis: het fundament dat ons gedetailleerde landelijke en provinciale trends bezorgt. De lijstjes bieden daarbovenop de mogelijkheid om dieper in te zoomen, zowel ruimtelijk (trends per natuurgebied) als in de tijd (sneller dalende trends kunnen vaststellen, zodat beheerders sneller kunnen ingrijpen).

Deze apps zijn nog vrij nieuw, en er kunnen daarom ook nog bugs en problemen zijn, maar we werken er constant aan om deze samen met jullie zo snel mogelijk op te lossen. In 2022 kregen we al bijna 5000 lijstjes binnen (zie grafiek hieronder). We hopen dat aantal in 2023 flink te overtreffen. Doet u mee?

Mini-documentaire oude vlindercollecties

Vanuit Collectie en ICT van Naturalis is de afgelopen paar jaar gewerkt aan het toepassen van kunstmatige intelligentie (AI) voor registratie van museumcollecties. Dit gebeurde onder andere in een door NLBIF, Mondriaan Fonds en Prins Bernhard Cultuur Fonds gefinancierd samenwerkingsproject in de Nederlandse erfgoedsector. Met dank aan het Netwerk Digitaal Erfgoed maakten ze hierover deze mini-documentaire aan de hand van de vlindercollecties in Leiden en Steyl: <https://www.youtube.com/watch?v=fAaOPxslZ3g&feature=youtu.be>

De teloorgang van een monitoringroute

Teller van het eerste uur Jaap van de Woord schreef een interessant artikel over zijn monitoringroute in Vlinders. Wilt u het nog eens nalezen dan kan dat ook via deze link: <https://assets.vlinderstichting.nl/docs/e5a390ec-511f-404a-8fd3-f4b7817c6b0d.pdf>

Wilt u ook uw ervaring delen met andere tellers?

Heeft u leuke ervaringen op uw route en wilt u die delen met andere tellers? Wij ontvangen graag uw verhaal. Stuur het naar meetnet@vlinderstichting.nl.

Contact

Mocht u contact met ons willen, dan kunt u ons altijd bellen of e-mailen.

Landelijk Meetnet Vlinders

Chris van Swaay

José Kok, Ingeborg van Es-Boomsluiter, Kars Veling en Kim Huskens

Tel.: 0317 467346

meetnet@vlinderstichting.nl

Hommelmeetnet: Johan van 't Bosch

Meetnethommels@naturalis.nl

Deze nieuwsbrief wordt via e-mail verstuurd aan alle tellers van het Landelijk Meetnet Vlinders. Mocht u geen prijs stellen op de nieuwsbrief, dan kunt u de verzending stoppen door op meetnet.vlinderstichting.nl bij Instellingen de optie Nieuwsbrief abonnement op nee te zetten.